

ЧИТАЊЕ У ДОБА ДИГИТАЛНЕ РЕВОЛУЦИЈЕ

(Maryanne Wolf, *Reader, Come Home: The Reading Brain in a Digital World*. New York: Harper Collins, 2018)

Нова књига Меријен Вулф, професорке неуролингвистике и когнитивних наука, директорке Центра за дислексију на Универзитету у Лос Анђелесу (UCLA) и Центра за читање и језик на универзитету Тафтс, ауторке утицајне студије о историји читања, *Прусти и лиња* (*Proust and the Squid: The Story and Science of the Reading Brain*, 2008) и, по сопственом опису, „проучаваоца читалачког мозга“, истражује преображај и положај читања у доба муњевитог технолошког напретка.

Попут *Практичне кријике* А. А. Ричардса, и ова студија полази од једног неуспелог експеримента и из њега извлачи закључке који почивају на споју теорије и праксе. Меријен Вулф је, наиме, решила да саму себе подвргне експерименту како би открила колико су дигитални медији и „екранско“ читање променили њене читалачке навике и способности. Задатак јој је био да се „натера“ да у неколико седења прочита обимније, „захтевно“ штиво, осведочене књижевне вредности, уз то и штампано на папиру, у формату кодекса – другим речима, требало је да прочита добру, стару књигу. Њен – додали бисмо, прилично разочаравајућ – избор пао је на роман који је волела у младости – Хесеову *Иру сјајних њерли*. На свој ужас, некоћ пасионирана читатељка Рилкеових *Девинских елеџија* и Прустовог *Трајања за изубљеним временом*, открила је да јој сада, после неколико деценија и хиљада електронских текстова, читање Хесеових „непотребно тешких речи, реченица и змијоликих конструкција“ иде неподношљиво тешко и споро, тако да се после неколико фрустрирајућих покушаја запитала зашто је овај роман уште добио Нобелову награду за књижевност.

Неуспех експеримента М. Вулф је приписала губитку „когнитивног стрпљења“ (*cognitive patience*), неопходног за „дубинско читање“ и разумевање сложених језичких значења. Когнитивно стрпљење није, међутим, потребно само за читање модернистичких романа, већ је у темељу наших кључних сазнајних, психичких и емотивних способности, као што су, рецимо, критичко мишљење и емпатија. Нови

формати и дигитални медији подстичу друге способности: брзу, ефикасну обраду информација и манипулацију њима, „дијагонално“ уместо „пажљивог“ читања, привилеговање целине текста над појединостима, лако схватање суштине поруке итд. Меријен Вулф наглашава да дигиталну револуцију не треба посматрати као апокалипсу, већ као једну у низу еволуција кроз које је мозак *homo sapiens* прошао у својој историји. На овим увидима почива њена студија *Враћти се кући, читаоче*, у којој су повезана нова сазнања из когнитивних наука и анегдоте из свакодневног живота, а заводљиво лаким, приступачним стилем изложени сложени увиди из неурологије, теорије књижевности, педагогије, технологије и епистемологије.